

De scđo p̄cepto.

Non assumes nomē dei tui in vanum. Exod. xx. **U**bi s̄m Aug. phibet iuramentum frivolum et etiā piurium. vterq; enī z qui p̄ nihilo iurat. z q̄ false iurat nomen dei assumit in vanum. **¶** **S**ciēdū q̄ q̄libet debet sibi cauere ne assuescat iurare. **¶** **P**rimo ideo. quia q̄ frequenter iurat repletur omni iniquitate. **¶** **U**nde Eccl. 23. **U**ir multum iurans replebitur iniquitate. z non recedet a domo ei⁹ plaga. **¶** **E**rgo illi qui solent frequenter iurare. pessimi homines efficiunt. z replebunt non solum cum vna iniquitate. s̄ cum omni iniquitate. **¶** **S**cđo quia ille q̄ licitum iuramentum facit ip̄e quasi laqueum ad collum suum ponit. iuxta illud Prouer. vi. **I**llaqueatus es verbis oris tui. z capt⁹ p̄p̄is sermonibus. **¶** **Q**uando vero licitum iuramentum transgredit. ip̄e laq̄o illo quasi p̄p̄is manibus se strangulat. **¶** **E**rgo quot iuramenta etiā licita quis facit. tot laqueos sp̄ualit̄ ad collum sibi ponit. z q̄ cito vnum de his transgress⁹ fuerit tam cito seip̄m sp̄itualit̄ occidit. **¶** **T**ercio ille q̄ piurat fur z sacrilegus esse videt. **¶** **C**ontrectat enim rē alienā inuito dño. z cum hoc rē sacram. qz nomē dñi in vanum assumit contra phibitōem illam sibi ac cui libet homini factam in secundo p̄cepto vbi d̄r. **N**on assumes nomē domini dei tui in vanum. **¶** **E**rgo cōtra illud p̄ceptum sunt rebelles deoz inobedientes qui sic iurant. **¶** **Q**uarto qz talis videt eē falsarius. hoc em̄ patet ex eo qz si q̄s sigillo alicui⁹ dñi sibi cōmissio ad p̄firmandā aliquā veritatē vteret ad aliud p̄firmandū. ip̄e falsari⁹ iudicaretur. **¶** **S**ic cū d̄s pmiserit hoīb⁹ vt assumant nomē suū ad p̄firmatōem p̄itat⁹. si vrantur ad p̄firmatōem falsitat⁹. ip̄i falsarij sūt. z quo ad deū excōmunicati excōmunicatō eilla que habetur p̄ima ad Lo-

rin. xvi. **S**i q̄s non amat dñm Jesum ch̄m. anathema sit. **¶** **Q**uinto qz iste qui scienter piurat ip̄e p̄ter morē aliorū peccantium vult deum inuolere in peccō suo. **¶** **C**um em̄ iurare s̄m Aug. sit d̄cū in testem adducere ad testificandum sibi. et scđm hoc talis inquantū in se ēvult maius malum facere q̄ crucifigores eius. **¶** **I**pi em̄ intulerūt xp̄o tantū malū pene ip̄e vult eum inuolere in malum culpe quod deterior est. **¶** **S**exto. qz deterior videtur esse talis q̄s q̄ sunt in inferno. hoc p̄ qz cum in noīe ihu om̄e genu flectat celestium terrestriū z infernōū. vt legitur ad Phil. ij. **I**lle ip̄o q̄ piurat deterior videt eē illis q̄ sunt in inferno. qz nomē dei nō vultur. s̄ scient z p̄tinaciter p̄ ipsius sc̄m nomen iurat. imo aliqualit̄ videt eē deterior ip̄is demonib⁹. qz demones terretur a nomē iesu. **¶** **S**eptimo qz sacra scriptura notant dissuadet iuramentū propter magnum periculum piurij. **¶** **U**nd̄ **M**atth. v. **E**go aut̄ dico vobis. nolite iurare neq; p̄ celum neq; p̄ terram. **¶** **U**nd̄ **E**ccl. 23. **I**urationi non assuescat os tuum. **¶** **M**ulti em̄ sunt casus in illa. **¶** **U**nd̄ **A**ugu. in li. de mēdacio. **D**ico vob nō iurare oīno nesez iurando ex facilitate pueniatur ad consuetudinē. ex cōsuetudine et facilitate in piurium decidatur. **¶** **Q**uia scđm **C**hry. sup̄ **M**atth. **N**emo est q̄ frequenter iurat q̄n aliquādo piuret. **¶** **E**rgo dñs phibet nobis signant̄ in scđo p̄cepto dices. **N**on assumes. z c̄. **¶** **S**ciēdū q̄ contra hoc p̄ceptum faciunt. xv. ḡna hoīm. **¶** **P**rimi nominantes deū vanē sine causa z timorez ex cōsuetudinē quāuis hoc idē strez z licituz qd̄ iurāt. tamē peccant qz sic nomen dei sine causa et ratione nominant. vt d̄do p̄ deū cras ibo ad eccliam v̄l ad s̄monē v̄l p̄ deum cras comedam v̄l ieiunabo vel eq̄tabo. v̄l hoc v̄l illud faciam. z sic d̄ alijs iuramentis vt cōmunit̄. **¶** **S**ic in quōtidianis iuramentis ex quadā leuitate. v̄l cur susphorum v̄l consuetudinē factis peccat

De secūdo

venialit. cū talia iuramenta q̄ sic ex leuitate fiant non sint sp̄ peccā mortalia. **Nā** sicut dicit Raymū. **S**i iurat in cōi locutiōnez aliqd̄ licitū. sic fit in iuramentis q̄ tidianis q̄ fiunt sine solēnitare ex cursu ȳboz ex quadā leuitatez mala psuetudine d̄ re tamē licita. vt p̄ deū crās ibo ad eccliam v̄l comedā. hoc veniale ē. **Con**cordat Innocētius et etiaz Bern. i glo. sup̄ capitulo. **S**ic n̄ris. **T**amē sciēduz q̄ n̄ ē cautū sicut iurare quāuis vez sit et ex leuitatez psuetudie fiat. q̄ s̄z **Ch**ryso. sup̄ **M**atth̄. **N**emo ē qui frequēt iurat quin aliqn̄ piuret. **C** **S**cd̄i q̄ scient fīm iurat siue ioco siue serio: mortale ē. quia fīm b̄m̄ **T**ho. sc̄da sc̄de. q. 98. nō excusatur a mortali peccato qui iocose periurat. quia non euitat diuinam irzeuerentiam. imo quātū ad aliqd̄ magis auget. **I**te sc̄dm̄ eūdē b̄m̄ **T**ho. vt supra vbi dicit q̄ ille qui ex lapsu lingue iurat: si q̄ dē aduertat se iurare et falsum eē qd̄ iurat. non excusatur a peccō mortali. sic neq̄ a dei contēptu. **S**i autem hoc nō aduertat. tunc non videtur habere intētiōnem iurandi. et idō a crimine piurij excusatur. ista etiam patent in summa p̄fani. periurium. **Q**uarto ex isto possum̄ elicere q̄ isti incaute faciunt. qui in ioco scienter falsum iurat trufandov̄l deridēdo alios. **I**te non ē bonuz aliquibz mulieribus que pueris suis iurant p̄bis qd̄ tamē factis non intēdunt. vt d̄ d̄o p̄ deum v̄l p̄ animam meam. **S**i non tacebis ad plateaz te p̄h̄cā. et sic d̄ alijs. **T**ercij sunt qui scient dolose et fraudulenter iurant. vt in p̄tractibz p̄ximum suū decipiēdo vt iurando rē suam meliorē esse q̄ sit. v̄l etiam q̄ plus sibi constiterit q̄ fecit. vel etiam q̄ plus sibi in illa ciuitate soluisset. **I**te qui in sup̄iori parte ponunt qd̄ bonū ē. et in medio miscēt illud quod defectuosum ē. **E**t sicut iurant q̄ totum sit sic vt sup̄ius apparet. et sic p̄ximum suum decipiunt. **E**t oēs isti tenentur recompēsare dammū p̄ximi et dupliciter pec-

cant p̄tra deum et p̄ximum. **U**nd̄ **I**sid̄ de summo bono. **Q**ui dolose iurat dupl̄ reus sit. quia nomen dei inuānū sumit. et p̄ximum dolo capit. **U**nd̄ etiaz **A**uḡ. d̄ verbis apostoli ser. 23. **T**artuz mali h̄z falsa iuratio q̄ etiā qui lapides colunt timeant falsum iurare p̄ lapides. **T**u vero nō times deum p̄sentem et deum viuētem. **I**tem etiam quandoq̄ in paruis aliqui deceptorie iurāt. s̄bi gratiayt qui habent vendere coclearia i ciuitatibus. v̄l etiam rustici vitulos v̄l oues in villis. qui quandoq̄ multa iuramenta faciunt q̄bus p̄ximos suos decipiunt. **E**t quandoq̄ per talia iuramenta modicum lucrantur. cum tamen quilibet christian⁹ p̄vno toto regno v̄l p̄ toto mundo semel piurare non deberet. **I**tem aliqui dicūt q̄ non possunt v̄l derevel emere nisi iurent. et allegant q̄ si semp̄ veritatē deberent loqui et non iurare. oporteret eos mendicare. quod tū nō est verum. quod patet in **P**s̄ dicere **N**ūq̄ vidi iustū derelictū. nec semen ei⁹ querens panem. **E**rgo q̄ iustus esset. et deū veracit̄ p̄ oculis haberet. ip̄e eum nunquam desereret. **Q**uarti sunt qui iurāt p̄ orationez dubiam siue indiscretam vt cum quis iurat de quo dubitat. et si ex p̄posito et deliberato an̄o sic iurat. mortale est. quia discrimini se exponit talis sicut iurans. etiam si postmodum cognouerit q̄ vez fuit qd̄ sic sub dubio p̄ticiurauit tū q̄uit peccat. **E**rgo si yn̄q̄ sic sub dubio iurasti v̄l aliquid sub fide tua asseruisti vel affirmasti. de quo tamen certitudinem non habuisti. cōfiteri et penitere debes. **Q**uinti s̄z q̄ iurāt execrabilit̄ vt illi q̄ iurāt p̄ intestina dei. v̄l p̄ pulmonē dei. vel per caput vel per alia membra dei. **E**t tal' sic iurans si cleric⁹ ē. d̄z deponi. si laic⁹ fuerit anathematizari. 22. q. p̄. **S**i q̄s p̄ capillum. **I**te irzeuerent iurādo. vt cū q̄s iuratur sine causa p̄ quinq̄ vulnera x̄pi. v̄l p̄ mortē. v̄l p̄ sanguinē x̄pi. hec em̄ iuram̄

precepto

ra quācumque sunt p̄a. tñ sūt vitāda: z p/hibēda. qz sonāt in blasphemā z irreuerentiā dei. Magna em̄ ē dei irreuerentia. p̄ciosa sua vulnera inuanū assumere vñ nob̄ tota salus effluxit. **I**do si talia iuramēta ex deliberatiōe fiāt sūt mortalia p̄cā p̄t qd̄ etz in aliqb̄ teris talia iuramenta sic sunt restricta qz quicumqz in talibus offendit. aurem vel linguam vel digitum perdit. Si aut̄ talia iuramēta fiāt ex cursu lingue v̄l̄ indeliberate. tunc s̄m̄ **H**enricū d̄ firmaria sunt p̄cā venialia sicut p̄m̄i motus infidelitatis. **S**ed s̄m̄ b̄m̄ **T**ho. sc̄da sc̄de. q. xiiij. **N**otandū qz blasphemā absqz delib̄ratione ex surreptione p̄t p̄tingere dupl̄r̄. **U**no mō qz vñ nō aduertit hoc qd̄ dicit esse blasphemā. vt cum aliquis subito ex aliqua passione in verba inuaginaria prorumpit. quoruz significatiōnem non considerat vel aduertit hoc eē blasphemā considerans significata verborum. **E**t tunc nō excusant̄ a mortali peccato. sicut nec ille q̄ ex subito motu ire aliquem occidit. **A**x illo possum̄ elicere qz periculose iurant isti z blasphemant. qui ex cōsuetudine mala sic iurāt non habentes intentionem se emēdandi vel dimittendi. **E**t quandoqz tales a deo puniuntur in eisdem membris in q̄bus deum blasphemauerunt z creatorē suum z redemptorem. **E**t tales blasphematores peiores s̄t iudeis. quia christū aliquāliter ignorant̄ z vulnerauerunt z crucifixerunt. **U**nde **A**po. **S**i cognouissent nūquā dñm gl̄ie crucifixissent. lz illa ignorātia eos nō excusauit. qz noluerūt cognoscere ipm̄ eē filiū dei. **S**z tales blasphemātes sciūt z credūt hūc esse creatorē suū per cuius membra z vulnera sic execrabiliter iurant. ergo ipse christus non potest pro eis rogare patres sicut p̄ crucifixoribus suis fecit. pendens in cruce dicens **P**ater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. **S**ed illi blasphematores sciunt z cognoscunt qz p̄tra de

um faciunt. quia ei⁹ filium in quantum in eis ceteruz crucifigunt. **U**nd̄ apl̄s ad **Heb.** vi. **R**ursum crucifigentes filium dei. **I**tem peiores sūt canibus. quia canis non mordet dominum suum sed applaudit ei. **S**ed blasphemus eodē ore quo vinum bibit z donū dei recipit. deū blasphemar. **U**nd̄ ep̄s **R**etribuebant mihi mala p̄ bonis. **E**t alibi scriptuz ē **Ecc̄i.** xxxix. **P**ascet z potabit ingratos z adhuc amara audiet. **D**irū est qz de⁹ vñqz permittit vinum in abundantia crescere. cuz tot blasphemie sibi inferuntur a potatorib⁹ ipsi⁹ vini. **I**tem tales peiores sunt omni creatura. quia omnis creatura laudat suum creatorem. imo omnis creatura incitat ad laudandum deum in continuo suo cursu. **A**rbores z herbe se erigendo z crescendo supra se erga creatorem suum. **A**ues in cantando. sol in lucendo. z sic de alijs. **S**z blasphemans. in illo membro deum in honozat in quo euz ipse deus pre ceteris creaturis honorauit. scilicet in lingua. **U**nd̄ **A**ristoteles in libro politicorum **N**ullum enim animalium naturaliter habz sermonem nisi homo. **E**t hanc linguaz homo accepit. vt deum laudaret p̄ ceteris creaturis irrationabilibus. **I**tem blasphemā est peccatum diabolicum. quia est loquela infernalis. **U**nd̄ **A**po. **B**lasphemauerunt deum celi pedoloribus. **E**rgo tales hic addiscūt deum blasphemare. quod est opus damnatorum vt in futuro eo melius sciant. **I**tem blasphemus habet linguam diabolicam. quia diabolus loquitur p̄ blasphemos. sicut spiritus sanctus p̄ bonos. **U**nde **D**atheus decimo. **N**on enim vos estis qui loquimini. sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. **S**ciendum qz aliqui dicunt si non iurarem tunc nullus me timeret nec aliquis reputaret me aliquid esse vt ergo timeantur z magis repudentur iurant vt deum blasphemant. **O** miser homo

De secūdo

queris honorem vbi inuenies eternam confusionē. **I**te aliq̄ licet non p̄tinaciter blasphement. tamē sanguinēz mortem ch̄ri frequent̄ z sine causa nominant vt dicendo in vulgari. heilige blut es gar dem also ybel. v̄ sic. heilige marter wie ist es dir besch eben. z sic d̄ alijs. **I**te aliq̄ iurant z non nominant creatorē sed creaturas. vt dicendo. **B**ocks blut.

Contra quos d̄t **Augu**⁹. de p̄bis apli f̄mone. xxiij. **E**cce dico charitati vestre q̄ q̄ false iurat p̄ lapidē piurus est. q̄s uis non audiat. tamen eius creatorē in testem accipit. **I**tem. **J**aco. v. **N**olite iurare neq̄ p̄ celum neq̄ p̄ terrā. **I**te contra eosdem dicit ch̄s in euangelio.

Ego aut̄ dico vobis. nolite iurare. s̄ sit f̄moyester est est. non non. **E**t p̄ hoc p̄z scilz ex p̄bis ch̄ri q̄s rēphensibiles s̄z isti qui totiens iurant. q̄s uis p̄tinacit̄ non blasphement. scz nominādo vulnera v̄l mortem xp̄i. **S**ed qui sic iurant. scz per deum viuū. v̄l p̄ deum sanctum v̄l per omnes sanctos sine omni causa z necessitate ex mala consuetudie. tales merito cogitare deberent dictum xp̄i. qui dicit **Mat̄h.** xij. **D**e omni v̄bo ocioso q̄d lo cu. fue. ho. red. zc. **M**ulto strictius exiget̄ a nobis ratio de talibus iuramētis **S**i aut̄ p̄ponis te emendare a modo z v̄ba tua simplr scdm̄ dictum euangelij explanare scz dicendo est est. non non **E**t si postmodum ex lapsu lingue iuras tunc immediate cōteri debes de hoc. et dicynum aue maria beate yginie tūc ip̄a impetrabit tibi gr̄az a filio suo vt amplius eo melius tibi caueas ne recidues.

Ut **I**te quantitas hui⁹ pecc̄i p̄z ex pena qua legitur punitum esse h̄ peccatū tā ī nouo q̄s ī ve. testa. **U**n̄ legitur **Leui.** 24. **E**cce īgressus fili⁹ mulieris israelitidis quē pepit d̄ viro egyptio iurgat̄ cū viro israelita. **L**unq̄ blasphemasset z maledixisset nomē dei adduct⁹ ē ad **M**oysem z **A**aron q̄ duxerūt eum ad carcerem donec noscerēt qd̄ iuberet

dñs de eo fieri. qui locutus est ad moy/ sen dicens. **E**duc blasphemuz extra castra z ponant illi qui audierunt manus super caput eius. z lapidet eum popul⁹ vniuersus. quod z factum est. **D**einde pmulgauit deus legē de pena blasphemorum dicens: **L**oquere ad filios israel. **H**omo qui blasphemauerit nomen domini. morte moriatur. lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi. **S**i iam omnes blasphematores lapidari deberent q̄s plures iam in mundo essent. **I**tem puniunt̄ etiam a deo quādoq̄ ī p̄sentivita. z hoc subitanea morte. **U**nder refert **G**regorius in dialogo q̄ q̄dam ciuis rome tenere dilexit quendam puerum quinq̄ annorum. qui cōsuetus erat blasphemare nomen domini. statim quando animo eius aliqd̄ obstitisset. **Q**uadam autē die cum pat̄ ei⁹ teneret eum in brachijs. clamauit puer maliz nigri homines veniunt q̄ me tollerere volunt. **Q**ui cum hoc dixisset. nomē dñi blasphemauit z aiām reddidit **S**i deus in puero quandoq̄ quinq̄ annorū vindicauit peccatū istud. nunquaz parceret adultis **S**exti sunt qui plenavoluntate disponunt solēniter z manifeste piurare. z anteq̄ piurant vidēt piuri cēsendi. qz d̄s non iudicat ex operibz s̄ cogitationibz. vt p̄z. 22. q. 2. **E**rgo si ynq̄ ad iudiciū accessisti in illa intentōe q̄ piurare voluisti. penitere z cōfiteri debes qz coram d̄o piurus es. **E**xēplū d̄ duobz ciuibz quoz vn⁹ cessit alteri summā pecunie. **S**ed postq̄ termin⁹ solutiōis aduenit. tūc ille simplr negauit pecuniā **Q**ui p̄ductus ad iudiciū. itez p̄stanter negauit z ei p̄ pecuniā iurare voluit **L**ūq̄ flecteret genua ad iurādū. obmutuit z nihil loq̄ potuit. s̄ erect⁹ ecōuerso loq̄ lam reaccepit **Q**ui itez sc̄d̄ ayice genua flexit z piurare voluit tūc itez obmutuit z sic manifeste omnibus innotuit q̄ piurare voluit. **S**eptimi cum quis iurat se aliqd̄ factur⁹ qd̄ est illicitū. sicut verbe

precepto

rare, proximum, vel vindicare se de isto quo
cum modo potest, vel etiam si bonum quod fa-
ciendum esset pro deo et pro propria salute vellet fa-
cere, ut elemosynam dare vel aliquem ho-
spitare, et sic de alijs. Si ex certa mali-
tia sic iurat, periurat, et peccat sic iuran-
do mortaliter, sed non peccat pertrahen-
do. Unde **Isido.** de summo bono. In
malis promissis rescinde fidem: et in turpi
voto muta decretum: Si autem ex abru-
pto sic iuraverit, venialiter peccat et in vtro-
que casu frangendum est iuramentum ta-
le, quia non peccat frangendo, sed peccavit
iurando, et propter tenet maxime cum scien-
ter et ex proposito sic iuravit, sed non debet
soluere. Unde **Isido.** de summo bono.
Non est observandum iuramentum quo
malum incaute promittitur, ut fornicari vel
occidere, etc. Tolerabilius est non implere
iuramentum tale, quam in flagitio stabiliter
permanere. **Octavius** sunt qui iurant et in-
fringunt postea. Utrum autem ille qui cre-
ditur iuravit soluere ad certum terminum et
hoc ei infringeret sit censendus peius? Re-
spondeo secundum **Hofst.** Si quando iurabat
credebat se non posse soluere tunc piurabat
Si vero ab initio se credebat probabiliter
posse soluere non piurabat et si postea fe-
cit posse suum non est piurus. Si si po-
stea lapsus termino posset et non posset
piurus esset, extra de dolo et contumacia. Con-
cordat **Thomas** secunda secunda, q. 89. Quod
gravius et multoties illi mendaces delin-
quunt qui proximo suis super certum termi-
num promittunt, quod tamen non intendunt
vel si intendunt, tamen postea posse suum
non faciunt, et sic promissum infringunt et so-
lutionem de die in diem contra voluntatem cre-
ditoris producant. Sed tamen sciendum quod
si aliquis pauperi alicui creditori promitteret
se soluturum super certum terminum, et posse suum
facere: et si impedimentum interveniret quod
soluere super terminum non posset, tunc talis
pauperi, plangatio propter deum concedenda
est. Et creditor cum tali charitate copas-
sione posset sibi terminum plangere et de

us in extremis tempus vite sue sibi plangere,
et sic posset propter gloriam dei pro-
mereri. Ergo multum reprehensibiles
sunt isti qui suos debitores angustant ter-
mino adveniente, et cum sine damno ip-
sorum solutionem plangere possent, et ab
eis extorquent cum tamen alias libenter
eis soluerent si possent. Et talibus immi-
sericordibus remittitur eadem mensu-
ra. Unde **Bregio.** Dei misericordiam non potest
promereri qui misericordis proximo non fuerit.
Beda super epistola Jacobi. Sine misericordiam
iudicabitur ille, qui cum facere possit
non fecit misericordiam. Ex quo maiorem quam
misericordiam a domino consecutus est, eo in-
iustius indigenti proximo misericordiam de-
negat. Non qui compulsus pro metu iur-
avit se aliquid daturum et huiusmodi non
soluit, quia talis secundum **Thomas** secunda secunda
q. 98, non excusat a peccato mortali nisi
implens quod coacte iuravit. Et **Ray.** de
quod talis quantumcumque fuerit metus nihil
ominus obligat dummodo sit de relicta
secus est de relicta. Sed talis solvens
quod coacte promissum potest illud repetere, et
alius coram deo semper tenet restituere
quicquid extorsit contra deum si saltem
indulgentiam peccatorum consecutus volu-
erit. Item quod si aliquis ex impetu iurav-
isset illud quod deliberate non iurasset. Re-
spondeo secundum **Buil.** servare tenet si est li-
citur. **Decimus** qui maledicta verba
proferunt, sicut lusores faciunt maledicendo
deo cum non prosperant in ludo taxillo, qui
culpam diabolicam retorquet in divinam in-
centiam. Et ideo deo maledicunt et scitis quod
et horribile est audire. Horum enim iudiciorum
participes sunt qui talibus iudiciis hospicia
precedunt, vel qui vestimenta ipsorum delusa dunt
dunt vel qui cum ipsis familiariter bibunt, vel ab
eis sorte luminis recipiunt. Omnes enim tales
sic maledicentes deo vel matri eius vel sancto
non possunt absolvi nisi ab episcopo vel
ab eius penitentiario. Et maxima debet
eis imponi poenitentia, puta de extra de maledi-
cis, statuimus, ubi plura diviniens h

De secundo

in textu in glo. **E**xemplū legit̄ i ma-
riali magno. q̄ puer quidam educat̄ a
m̄re sua br̄am ꝑginē sp̄ deuote salutare
z salutauit ꝑcipue in n̄citatibz. qđ faciē
do rap̄t̄ fuit a flumīe cū ceteris pueris lu-
dentibz z maledicētibz. Tandē submer-
sis oībz alijs pueris ꝑt̄ maledictōes su-
as ip̄m solū br̄a ꝑgo et̄ apparendo mox
saluauit. in sinu suo cū suscipiendorz con-
fortādo. **I**tē aliq̄ etiā maledicūt creatu-
ris irzōnabilibz cū ab illis offendunt̄.
Et in hoc oñd̄ magna stulticia homi-
nū q̄ brut̄z aīalibus maledicūt. cū tñ nō
intelligāt. **I**tē sc̄t̄s **T**ho. sc̄da sc̄de. q.
76. d̄t. q̄ maledicere irzōnabilibz rebz i
quātū sūt creature dei. ē ꝑc̄m blasphe-
mie. h̄ maledicere eis fm̄ se ꝑferat̄. h̄
ē ociosum z vanū z ꝑ ꝑ̄ns illicitū. **I**tem
aliq̄ maledicūt ꝑximis suis. z vt frequē-
ter talis maledictio quam quis facit seu
dicit ꝑximo super caput ipsius male-
dicentis reuertitur. **U**nde **S**ene. xxvij
dicit̄ isaac ad iacob filiū suū. **Q**ui male-
dixerit tibi. sit ille maledict̄. **S**ic de iaz
loquitur de quolibet bono homine. cui
iniuste maledicatur. **Q**uia quicquid ma-
ledicēdo ꝑximo tuo opraueris de hoc
tu reus eris secundum dei iusticiam.
Et deus iusto homini cōuertit maledi-
ctōem in benedictōem. **U**nd̄ ps̄. **M**a-
ledicent illi z tu benedices. **M**atth̄. i. v
Beati estis cum maledixerint vob̄ ho-
mines. **I**n **A**ugustinus. **Q**ui iustus ē
z maledicatur. ꝑm̄ium ei ꝑ maledi-
ctione redditur. **I**tem maledicere a deo
est illicitum q̄ etiā non est licitum ma-
ledicere diabolo. **U**nde **E**c̄c̄i. xxi. **C**ū
maledicūt impius diabolū. maledicūt
ipse animam suam. **C**um enīm diabo-
lus sit creatura dei. z sc̄dm̄ suū esse bo-
nus. licet in voluntate sit malus pecca-
tum est ei malum optare. **U**nde legitur
cum **M**ichael archangelus cum dia-
bolo disputans altercaretur d̄ corpore
Moȳsi. nō ē ausus vitū ei inferre blas-
phemie. h̄ dixit **I**mperet tibi domin̄?

q̄ si **M**ichael archangel̄ cū diabolo ad-
uersanti blasphemiam dicere noluit sed
modesto sermone euz coercuit. q̄nto ma-
gis hominibz omnis blasphemia est ca-
uēda. **I**tē aliq̄ maledicētibz ꝑximis suis.
Unde refert **C**esarī in dialogo. q̄ qui-
dam dixit ꝑximis suis. vade in nomine di-
aboli. z diabol̄ statim in eā intrauit. et
eam grauiter vexauit. de q̄ vir multum
contristat̄ fuit. z amplī se nūquam ꝑxi-
mi nec alicui homin̄ ȳl alicui creature ma-
ledicere ꝑm̄isit. **I**tem aliqui maledi-
cunt ꝑxijs filijs quos genuerūt. **U**n-
de idem **C**esarius in dialogo suo nar-
rat de quibusdam parentibus qui ha-
buerunt puerū sepius flentem. cui ex ira
vna vice maledicentes dixerunt. **T**ace
as q̄ diabolus te habeat. **E**t diabol̄
mox ar̄piens puerum euz corpore z a-
nima ab oculis eoz abstulit. **E**t aliq̄ si-
bi ꝑximis maledicunt ꝑpter infirmitatez
corporis. vel ꝑpter amissionem reruz
tēporalium. vel etiā ꝑpter aliam quā
cunqz tribulationem z angustiam. **E**x-
plum de clerico quatuor annis infirma-
to. **Q**ui dixit. **D**e tu accepisti mihi cor-
pus. et ego accipio tibi animaz z dabo
diabolo. **E**t dixit **D**iabole accipias mi-
hi animam. quod diuino iudicio statz
factum est. **I**tem aliqui maledicunt di-
uine voluntati. vt faciunt isti qui male-
dicunt aure pluuiāli. **E**xemplum legit̄
in dialogo **C**esarij. q̄ miles quidam tē-
pore messis sicut z ceteri conuicanti sui.
cum per aeris intemperiem ad colligen-
das fruges impediretur. vidēs a parte
occidentali aerem obscurari nubesqz ori-
ri dixit. **E**cce ibi iterum diabolus ascen-
dit. **V**ix sermonem finierat. z ecce orta
tonitrua filium eius in sinu nutricis ꝑ-
cusserunt. ipsa incolumi permanente. h̄
z in alijs eius rebus scilicet segetibus in-
mentis blasphemus ille est flagellat̄.
vt disceret de cetero non blasphemare.
Unde stultum est valde vt homo mor-
talis cinis et vermis ponat in celum os

precepto

suū. murmurādo contra creatorē suū
rephendendo eū in factis suis. **Q**ue
ritur utz maledictio sit pccm mortale.
Rndeō fm beatus **Tho.** scda scde. q.
lxxvi. **M**aledictio de q nunc loqmur ē
p quam nūciatur malū q̄ aliquē vl im/
precādo vel oprando. **Q**d qdē fm se re
pugnat charitati proximi. ergo est pec/
catū mortale. **U**n de. i. **Coz.** vi. **N**eqz
maledici regnū d ei possidebunt. **E**t tā
ro grauius quanto personam cui male
dicimus magis amare et reuereri debe
mus. **U**n **Leuit.** .xx. **Q**ui maledixe/
rit p̄i vel m̄ri: morte mouaf. **C**ōtingit
tū ē veniale. vel ppter paruitatem ma
li quod quis alteri imprecatur. vel ppter
affectū eius q̄ pferit. dū ex leui motu vl
ex ludo. vl ex surreptione aliq̄ talia ver
ba profert. qz peccata p̄boz maxime ex
affectu pensant. **Q**uerit. **Q**ue sit pe
na pferentis maledictionē q̄ deū. **R**n
deo. **S**i q̄s q̄ deū vl aliquē sanctū. ma
xime q̄ btām p̄ginem talia p̄sumpserit.
debet septē diebus dñicis p̄ foribz ecclē
in manifesto esse dū missa dicit. ita q̄ vl
tima die nec palliū. nec calciāmēta: sed
corrigiam circa collū habeat. z q̄ septē
p̄cedentibus sextis ferijs ieiunet in pa
ne z aqua. nec ingrediatur ecclesiā. z in
quolibet dictoz dierū tres reficiat pau
peres. et si non p̄t tres. saltem duos vl
vñū. **E**t si hoc nō p̄t. illud in penā aliā
cōmutet. **E**t si predicta renuerit. debet
ei int̄ dīa ingress⁹ ecclē. z in obitu d̄z ca
rere ecclāstica sepultura. **S**z hec oīa fm
Soffre. p̄ tribunali sūt. **A**etoz in iudi
cio aīe discret⁹ sacerdos mollat hūc ri
gozem. **S** **U**ndecimi sūt qui iurāt
per deū et sanctos. cū hoc obligāt se ad
aliq̄ā penā. vt dicēdo **P**er deū si hoc
non fecero. vel. si nō est sic sicut dico. tūc
hoc accidat mibi vel filijs meis. **U**l sic
dicēdo **N**unq̄ p̄ diem vnā viuā. vl ad
hucodie moriar. **U**l sic. **N**unq̄ ab
oculis tuis viuēs discedam si mentiar.
vel. **D**e? nunq̄ misereatur anime mee

si non fecero quod dico. et sic de alijs.
At tuncz **A**ug⁹ illa p̄ que sic iurat ob
ligat deo vt hoc sibi vel illi eueniat si se/
cus est q̄s dicit **E**t satis horribile ē se vl
suos mēdaciū sic obligare. **N**ec etiā hō
facilit̄ se debet obligare. etiā in cā vera
qz stultū est se sic obligare. maxie si nlla
causa subsit. nec vrgens necessitas. **E**x
empluz legitur qz quidam vsurarius in
morte compunctus. rogauit duos amē
cos suos vt pecuniam vsurariam quaz
eis tradidit. restituerēt. **E**t p̄mus se ob
ligauit hoc facturū sub imprecatione i/
gnis sacri. **S**ecundus se obligauit sub
imprecatione lepre. **Q**ui post obitū illi
us vsurarij negligentes in hoc negocio
fuerūt. volentes p̄mitus cum ista pecu
nia aliqua lucrari. et postmodū eam re
stituere. **E**t mox in illis infirmitatibus
ambo consumpti sunt prout se ipos ob
ligauerunt. **D**uodecimi. cuz quis iur
rat qz nolit ludere etiam pro poculento
vel esculento. **E**t sic secundum **H**enri
cum de firmaria semper peccat mortali
ter quotienscumqz ludit. **I**tem qui iurā
uit non chorizare vel non tabernam in/
trare. et sic de alijs. que homo licite po
test iurare. z talia tenetur seruare. z quo
tienscumqz oppositū scienter fecerit: mor
taliter peccat. **T**redecimi. qui cuz so
lennitate periturum solennizatum com
mittunt. et hoc ē mortalissimum pecca
tum. **U**nde per tres digitos quos po
nit quis super sanctos. significat qz cor
pus et animam et res siue famaz dat in
potestatem diaboli. **I**mmo fm **S**uil.
Lugdun̄sem in summa viciozum. qui
scienter periurat in primo perituro ma
num diabolo dat cuz qua tangit euan
gelium vel reliquias sanctorū. et donec
ille peniteat pro periurio: man⁹ illa dia
boli est **E**t quā docunqz manu illa se si
gnat. ipse se signat manu diaboli. et nō
potest penitere vel absolui nisi restituat
illi d̄ammum cui iurauit. **S**ciendum qz
grauitas vel magnitudo illius peccati

De secundo

sz per iurij perpendi potest ex hoc qz ta
le peccatū peius est alijs peccatjs. qz cuz
alia peccata fugiūt et quasi timēt res sa
cras. pccm per iurij nō timet eas. s̄ illis
appropinquat. **S**i aliquis vult fornicari.
si est in ecclesia exit inde. si est in cimi
terio ab eo recedit. **E**t si est p̄pinquus
ecclē vel cimiterio. elongat se ab eis. **I**l
levero qui vult per iurare intra eccliam:
si est extra: accedit ad altare et cōmittit
pccz per iurij qñqz sup altare. qñqz sup
euangeliū. qñqz sup corpus. qd̄ hōren
dū ē. **N**iz ē quō terra ipm nō absorbe
at. et quō angeli q̄ circa corpus ch̄i sūt
eū nō perimūt. **I**tem ip̄e videtur peior
diabolo. qz diabol⁹ timet res sacras et
quasi reueret. qd̄ ille non facit q̄ piurat
Ite talis q̄ntū in se est: vult maius ma
lū facere ch̄o q̄ crucifixoꝝ eius **I**psi
enī intulerūt ch̄o tm̄ malū pene. piur⁹
eū vult inuoluere in malū culpē. qd̄ de
terius est: in hoc qz assumit eum et oēs
sanctos in testimoniū sue malicie z iniu
sticie. **Q**uia s̄m **T**homas sc̄da sc̄de. q.
lxxxix. **J**urare est deuz inuocare. **E**t s̄z
Aug⁹ **J**urare est deum in testem addu
cere. qd̄ idem est. **S**c̄do quia grauitas
per iurij perpēdi potest ex austeritate pe
nitentie. quia s̄m canones pro per iurio
manifesto et solennizato. debet imponi
penitentia septennis. **T**amē **R**aymū
dus dicit qz inspecto modo per iurij. v̄l
qualitate persone. et ceteris circumstan
tijs. vel maior vel minor penitentia est
imponenda. **C**oncordat **H**ost⁹. **T**er
tio patet qz ex eo qz s̄m **H**ost⁹. hoc cri
men in penitentia comparatur homici
dio voluntario. **Q**uarto patet ex eo qz
piurus infamis efficitur. nec postea qn
tuncunqz peniteat in testimoniū recipi
tur. extra de testi. **Q**uinto ex pena que
inflicta est etiam in presenti a deo super
per iuros. **U**nde legit qz quidā **D**eca
nus ecclesie **C**olonienf quinqz marcas
auri de pecunia sue ecclē fratri suo car
nali misit mutuādo. quo **D**ecano mor

tuo **C**anonici debitu repetit. et qz sup
per hoc nō habebat testes. ille p̄tinacit
debitū negauit. qd̄ cū iuramento firma
uit. q̄ redies domū. in media via remā
sit immobil. ita qz nec ante nec retro pote
rat se mouere. et s̄l̄r fact⁹ fuit mur⁹. idō
in corde suo vouit qz ad locū piurij redi
ret. z suā maliciā manifeste diceret. z re
stitueret ecclē pecuniā dērentā iniuste. z
sic penitentia duct⁹ liberat⁹ est. **E**t ali
ud exemplū legit qz q̄dam sup sepulcrū
sci **P**acracij martyris piurauit. et mox
manū retrahere nō potuit. et sic oibus
malicia z iniusticia innotuit **Q**uerit
Quare p̄ euāgelij z reliquias sc̄oz iura
mus. **R**ū deo s̄m **T**homas. sc̄da sc̄de. q.
lxxxix. **O**mnē iuramentū p̄ncipalit̄ referē
ad ip̄z deū cui⁹ testimoniū inuocat. **S**e
cundario at̄ assumunt aliqueres nō s̄m
se s̄ q̄ntū in eis diuina veritas manifesta
tur **S**ic iuram⁹ p̄ euāgelij. et p̄ eū cui⁹
veritas in euāgelio manifestat. et p̄ sc̄os
q̄ h̄ac veritatem crediderūt z suauerunt
Tercio **Q**uartidēcimi. **Q**ui recipit vel
cogit aliquē false iurare. et sic recipit fri
uole iuramentū ab illo: peccat mortāl̄
Rō ē. qz q̄ p̄pellit aliū ad iurādū. z scit
eū false iurare. vincit homicidā. z omi
tit duplex homicidū. qz ille occidit cor
pus. et ille aīam. **I**mo duas aīas. illi⁹
sz q̄ iurat falsū. z suā ip̄i⁹ q̄ recipit. v̄z
xxij. q. v. **I**lle. z. c. q̄ exigit. **I**n h̄ cor
dat **H**enr⁹ de fir. in expōne sc̄di p̄cepti
Sc̄dō qz si q̄s diceret. **E**xist⁹ se q̄ref
qz nlls possz aliū cogere ad sibi soluēdū
si nlls dēret accipe aliq̄d iuramentū **R**ū
deo qz ad iudiciū p̄t eū citare z iusticiāz
ab eo exigere. z si tibi negauerit quō p̄t
ip̄e scire si receptur⁹ es iuramentū ab eo
v̄l nō. qz s̄z **A**rg. p. p. h. **D**e futur⁹ p̄i
gētibz nō ē dēmiata veritas. **Q**n̄ at̄ p̄i
deras qz alit̄ eē nō p̄t z nih il p̄t tibi am
pli⁹ fieri nisi iuramentū. qd̄ s̄ inuat teil
lud iuramentum qd̄ sic frivole ab eo reci
pis **N**ōne vna mēsurā vini valeret pl⁹
tibi q̄ tale iuramentū piurij s̄ **E**rgo qñ

precepto

omnino vult iurare tunc interrogat credi
tor vt coiter fieri solerit velit eū suppor/
tare d iuramto. **E**tia qñq; a bōis hoib;
fit petitio vt eū supporatū habeāt. **T**ūc
offer hoc dō ī paciētia cordis tui qd̄ ille
tibi solueretene. z ex fraterna charita/
te ora deū p̄ eo. z erit tibi meritorū. **S**;
si diceret ex hoc sequeret̄ p̄fusio mea.
qz crederent me hoies iuste agere cum
ab eo iuramentum nollem accipe. **R**e/
spondeo q̄ p̄pter malos homines q̄ vt
frequent̄ malum iudicant. nō debes de
um offendere z aīaz tuam perdere sic re
cipiendo scient̄ fallum iuramentū ab eo.
Quia fm̄ **A**briso. sup **B**arth. **O**is
hō scdm̄ se estimat̄ aliter. fornicarius ne
minem putat esse castū. **C**astus de for/
nicatōe non facile suspicatur. **S**upbus
neminem humilem putat. **H**umilis ne
minem putat supbum. p̄pter tales ergo
non debes deum offendere. **S**ciendū
q̄ signus malus p̄terea q̄ non recipis
iuramentum de te malum iudicat tunc
sexvel octo econuerso de te bonum iudi
cant. z te p̄terea cōmendāt ap̄d homi/
nes z deū q̄ deūz aīaz tuam ī hoc hono
rasti z eum a iuramento falso suppora
sti. sicut mali ex omnibus maluz iudicāt
sic boni bonum. **U**nd̄ **A**briso. sup **B**a
th. **S**icut difficile est aliquem suscipi/
ri malum qui bonus est. sic est difficile ali/
quem suscipiari bonum qui malus est.
Und̄ etiā **G**rego. ī omel. **Q**uātū vos
ī bono p̄ficiātis. tantum etiā bona d̄
alijs sentitis. **S**ciendū tamen q̄ exigēs
iuramentum si est p̄sona publica. vt pu
ta iudex non peccat. quia tenet̄ ex ordie
iuris recipere iuramentum siue sit vey siue
fallum. **I**te qz ip̄a p̄sona publica nō vi/
det̄ exigere iuramentū hille ad cui⁹ istā
tiā erigit. **Q**uāt̄ dō displicet̄ reape iura
mentū scient̄ flm̄ p̄z ī h̄ exēplo. **L**egit̄
q̄ qd̄a bon⁹ hō citauit qndā ad iudiciū
p̄t̄ aliquā summā pecunie z ille istant̄
negauit. z se ad iuramentū exhibuit qd̄
ali⁹ ab eo accepit licet̄ sciret eū flm̄ iura/

re scient̄. **U**nd̄ sequenti nocte rap⁹
ad iudiciū dei. vidit ch̄m sedere in sede
maiestatis sue exigentez ab eo rōem de
anima illius qui iurauit z de aīa sua p/
pria qui cognouit ambas esse damnan
das. **T**ūc iudex q̄ siuit cur iuramentuz
ab alio recepisset. **E**t ille. qz mibi meuz
negauit. **E**t iudex. **N**onne debuisti po
tius p̄dere talem subam q̄ ip̄ius aīam
z tuam. **N**onne aīa melior ē q̄ oīs tē/
poralis suba. **T**ūc iudex fecit eū fla/
gellari. **Q**ui euigilans oīa q̄ sibi acade
rant: enarrauit. **E**t signuz hui⁹ plagas
ī corporez ī dorso suo ostendit: quod
nllō modo potuit sanare donec penitit
it̄ z de⁹ sibi illud p̄cēm indulgit. **R**
Queritur ī quib; casibus p̄t̄ q̄s iu
rare etiam iuramentū recipere ab alio si/
ne peccato. **R**espondez. **P**rimo cū ali
quib; suadet̄ aliqd̄ bonū qd̄ ē eis vtile.
z non credunt verbo simplicī. concedit̄
nobis iurare. 22. q. p̄. non est 3. **U**nd̄
Fido. **P**lerūq; sine iuramento loq̄ dis
ponimus. **H** incredulitate eoz qui non
credunt quod dicimus iurare compelli
mur. **S**cdo potest etiam quis innocen
tiam suam purgare iuramento cū men
dacter a malis informatus est z iniuste
Et ī hoc casu debet sibi credi nisi con
trarium p̄ testes posset cōuinci. **T**ercio
ad p̄firmationem debitorum vt cuz q̄s
non habet fideiussorem ponere. z alias
nolunt sibi credere. tunc potest iurare se
velle ī tali termino soluere. z si sic inten
dit̄ z suum posse facit. nec peccat iurans
nec etiam recipiens iuramentum. **U**nd̄
Augu⁹. de verbis aplī sermōe. 23. **Q**ui
exigit iuramentū si nescit alium fallum
iuraturum: z dicit iura mibi vt ei fides
fiat. non audeo dicere p̄cēm. tamen hū
mana tempratio est. **Q**uarto ad dubi
etaz remotōem vt si p̄ re litigiosa iurez.
verbi gratia. **S**i duo p̄ realiqua siml̄
litigarent. z alicui certe constaret q̄mo/
do se totum factum haberet. tunc talis
sine omī p̄cōo posset iurare. z certitudi/
L i

De secūdo

nem illi⁹ dubij enarraret sic a litigio illi
cessaret. Quinto ad pmittēdū obediētiā
suis supioribz v'l fidelitatē suis plar⁹
v'l etiā alicui cōmunitati. v'l ex pre offi
cū v'l alijs de causis licitis. Tamē scien
dū q' q' p'p' officū. q'd a plar⁹ v'l a p'silio
ciuitatis cōmittit. si intēdit sic facere vt
iurat non ē piurus. **S**z valde sollicit⁹ ē
d'z q' illud q'd iurauit p'misit. vt h' fm
exigentia iuramēti ad effectū p'ducat.
Alias si fraudē faceret exeq'ndo h' q'd i
iurādo p'misit toties p'ur⁹ efficeret quo
tiens h' scient' trāsgredere⁹. Ergo valde
magnū z terribile ē sic aliqd recipe super
iuramētū. qz tal' aiā suā p'ciolā ponit
p' pignore. **S**i aut' p' aliq' negociō vt me
chanici iurant v'l aliq' officio vt ceteri of
ficiales. z hoc in p'ncipio nō intēdit exe
qui v'l iuramentū exigit. h' p'p' lucr⁹ z af
fectū acquirēdū iurat. ip'o facto sic iurā
do est piur⁹. z q'tiens cū qz postmodū ita
iuramētū trāsgredit. toties mortaliter
peccat. **Q**uā iuramēta p'tingūt que iu
rantes adimplere non intēdunt. Et q'
scienter dant occasionem talibus trāsg
rediendi sua iuramenta. vel eos p'pter
suum lucrum ad talia inducūt rei erūt i
peccatis illoz z deū grauit' offendunt
quia plus debent diligere salutem p'xi
moz q' p'rium lucrum v'l commodum.

Quīdecimū q' votuz dō factū
trāsgrediuntur. **U**nde ad maiorē hu
ius euidentiam circavotum p'ncipali
ter septem sunt notāda. **P**rimo quid
sit votum. z que. z quot requiruntur ad
votum. **R**espondeo fm **H**enricum de
firmaria. **V**otū est spontanea p'missio
cum deliberatione z obligatione firma
ta. vel sic. **V**otum est conceptio melioz
propositi cum deliberatione firmata er
go patet q' ad votum tria requiruntur.
Primū est propositum voluntatis qz
debet fieri ex animi libertate. non autez
ex coacta necessitate. **E**x quo patet si ali
quis cogatur metu cadente in constan
tē v'z ad aliqd vouēdū. nō tenet exolue

re. **S**ilr si parētes v'l cognati alicui⁹ vo
uerūt aliqd votū p' aliquo eo ignorante
ip'e postmodū p't hoc acceptare v'l nō. qz
votū d'z fieri ex animi libertate. **E**t h' est
p'mū q'd requirit ad votū. **S**cōm ē de le
beratio voluntat⁹. qz si aliq' subito aliqd
bonū p'cipiat. non obligatur ex voti ne
cessitate ad seruandum. sed solū ex qua
dam decentia z congruitate inquantuz
diuinis z bonis instinctibus non est res
sistendum. **T**ercium est q' votum sit de
re bona. aliter non obligat dicente **I**sti.
in li. de summo bono. **I**n malis p'mis
sis rescindē fidem. z in turpi voto muta
decretum. z. xxiij. q. 8. **I**dem in eodez
libro. **Q**uod incaute vouisti ne facias.

Sciendū q' votū licitū sp ob
ligat ad seruandū si vouens sit sui iur⁹. qz
ei⁹ trāsgressio ē mortale p'ccm. **E**xceptis
q'tuor casibz. **P**rim⁹ ē si aliq's vouit sub
p'ditione. nō tenet exoluerē votuz. puta
si aliquis vouit beate virgini ieiunare sē
sanet. tal' si nō sanat in tpe p'fixo nō ob
ligat ad solutōem voti. z sic d' alijs. **S**e
cund⁹ si accedit dispēsatio ei⁹ q' dispēsa
re p't i voto. q' tū nunquam fieri deberet
nisi in eque bonum vel in meli⁹ cōmuta
ret. **A** **Q**uerit q's p't i vot⁹ dispē
sare. v'l vota cōmutare. **R**espondeo fm
Raymundū diocesan⁹ epūs p't suis s'b
ditis oīa vota cōmutare. v'l et' cū eis di
spēsare exceptis quattuor vot⁹. **P**rimū
est votū p'tinentie quia cum vix aut nū
qz possit aliquid melius inueniri in q'd
cōmutet. vt p'z **E**ccl. 26. **N**ō ē p'digna
ponderatio aīe p'tinent⁹. **S**z zc. **S**ed ē
terre scē. scz pugnādo p' fide christiana
Tercium est votum visitandi limina a/
postolorū petri z pauli. **Q**uartū votū vi
sitandi liminaria b'ri **J**acobi. in his solū
papa p't dispēsare. z ita f'uat curia. **A**lia
p'o vota possunt ep'i cōmutare z aliq'n in
voto dispēsare. naz q'ndocūqz absolute
determinat aliqd votū nō esse seruandū
d'z esse dispensatio voti. **V**erbi grā. si il
lud quod vouetur esset malum vel inuti

precepto

level maioris boni impedimentum qd est contra rationem ei⁹ quod cadit sub voto. Quia fm Thomam. votum dz esse melioris boni Et ideo in tali casu necesse est qd determinetur votum non esse seruanduz. Et hoc dicitur dispesato⁹ voti Sed comutatio voti dicitur quando p hoc voto quod seruanduz erat aliqd aliud imponitur Unde minus est vota comutare qm in votis dispensare vtrūqz tamen in auctoritate platorum ecclie consistit. Pro quo sciendum qd ad dispesandum vel vota comutanda duo reqrun^r scilicet auctoritas z causa siue necessitas. Sed que est causa sufficiens in dispensando de votis. Respondeo fm Albertū. Sufficiens causa est paupertas vt si vouit ieiunium z mendicans non iuenit i vna hora qd ei sufficiat. Similiter, z infirmitas. vt si vouit abstinenciam a vi⁹ noz a carnibus z incurrit languorem: et in talibus potest fieri dispensatio. Tercius casus est si impotentia z impossibilitas accedat Nam quicquid votum finendum impediret si p^rsens esset hoc ipm superueniens voto facto obligationem aufert. Vn si aliquid possibile sit dū vouetur: postea fiat impossibile. tollit obligatio qntuz ad hoc: puta si aliqs diues vouit edificare ecclesiam: postea paupertate supueniente pficere nō p^rt non obligat. Hoc tñ sic intelligendo fm Henricū de fir. si fact⁹ est oīno ipotens. absolutus est a toto. Si aut sit impotēs in pte ita qd totū pficere non possit. tunc remanet solū ligatus ad illud qd potest z ad aliud non. Quartus casus est si vouens non sit sui iuris. quia quicūqz subest potestati aliene non potest aliquid vouere quod illum cui subest a debito subiectiōnis impediāt. Unde seruus qd subest dño non potest vouere quicqz quod p^rt eum impedire a seruitio dñi sui. et sic de alijs subdit⁹. **O** Tercio notādū qd votū ē duplex. scz solēnez simplex Et vtriusqz transgressor fm Thomam se-

cunda scde. q. 87. peccat mortalit^r Quē dā graui⁹ peccat⁹ frangēdo votū solēne. dist. 27. Si vir. Et votuz solēne dz qd fit p susceptōem sacri ordi^s. v^l p pfessione expressam vel tacitam factaz alicui de religionibus approbatis. Simplex votum est de non contrahendo vel castitatem seruando. z huiusmodi Et quanto manifestius est emissum tanto maior penitencia debetur trasgressorī. Loqñdo de voto simplici. tunc sciendum secūdū Henricū de firmaria qd peccat mortaliter qui post simplex votum continentie contrahit matrimonium. Tuz quia facit contra preceptum diuinum quo dicitur. Nouete z reddite. Tum qz in foro conscientiez apud deum tantum obligat quantum solenne simplex votum. Ex quo euidenter patet qd p^rphane faciunt qd inducūt p^r silūz licenciam ali⁹ quas personas postvotum simplex contrahere matrimonium. Qui peccat tripliciter. Primo qd suo consilio impellit aliam virgīem ad peccatum mortale. scilicet transgrediendo votum: quia qui cūqz dat consilium vel auxiliū vel fauorem ad aliquid quod est peccatū mortale erit particeps illius peccati Unde Aug⁹. sup Joannem. Homicida diabolus dicitur non qd gladio armat⁹ vel ferro cinctus ad hominem venit. sed qz malum verbum seminauit. Noli ergo tenō putare homicidam quando proximo tuo mala psuades. Secdo qz personam illam maximo periculo exponit cū fm certiore opinione nunqz possit petere debitū sine peccato vnde lz petere nō debeat. reddere tamen tenet Tercio qz xpm spōsum illi⁹ v^l gūis grauiter offendit. qui dat consilium vel auxiliū talibus ad contrahendum matrimonium Hoc patet. quia tales virgīes postvotum continentie spernunt christuz. quē primitus pre omnibus viris sibi elegerunt. Qd non est modica irreuerentia ipi xpo qd p eo elegit vnū aliū spōsum q

De secūdo

est minus pulcher. minus bon^o minus
dulcis. minus diues. et sic de alijs. **I**te
p^r voluptatez breuē sue misere carnis
derelinquit dulcedinez celest^{is} gaudij. et
ipm deū q̄ est d^s toti^o solatois et om̄is
dulcedinis. **I**nsup p^r societatez talis
mortal^{is} spōsi puat se societate btē marie
p̄gis et oim scōz et oim angeloz vniuer/
salit oim electoz ī celo existētū. **I**nsup
p^r talē spōsum dānat se cū corpez aīa
et associat se ad societate omnium dam/
natorum et omnium demonum qui sūt
ī inferno si sic moritur. **E**x pmissione di
uīa q̄nqz tal^{is} p̄go venit ad amaritudinē
vbi q̄ sūt carnis delectatōem. **Q** forte
hēbit vix iracūdiū q̄ eā p̄cuet et multis
afflictionibz affliget. **I**te sciēdū q̄ nūqz
tal^{is} sciēt^{is} deberet sibi talē despōsare. qz
q̄ recipit psonā alteri^o voluntatē ei^o tra
lem p hoc q̄uit offendit. **S**ic ille xpm
q̄uit offendit. q̄ ei^o spōsam sibi assumit
et ido q̄nqz sequit^{ur} hoc malū q̄ nunqz be
neviuit nec bñ habebūt. nec ī corpe nec
ī aīa. nec etiā ī rebz t̄p̄alibz qz sibi mu
tuo discordant et diabolice simul viuit.

Quarto q̄rit vtz vouēs tene
atur statim votū adimplere. **R**espōdeo
fm **S**uil. Si votū ē absolutū. tenet sta/
tīm cū p̄t adimplere. nisi i vouēdo aliud
habuerit ī mente. scz q̄ sup illā diē v̄l il/
lū terminū voluit adimplere. et tunc po/
terit vsqz ad illū terminū p̄fixum licite ex
pectare. s̄ non vltra. **E**t d^r Deute. xxij
Cum votū voueris dño do tuo nō tar/
dabis illō reddere. qz req̄ret illud dñs
d^s tu^o. et si moratus fueris. reputabit t̄
bi in peccatū. **H**oc heu illi nō aduertūt
qui votū suū qd̄ deo vel btē **M**arie p̄gi
nyel sanct^o ei^o vouerunt vsqz ad decem
vel ad viginti annos p̄trahunt. et sup il
los ira dei quandoqz etiā ī p̄senti vita
deserit. **E**xemplū legit^{ur} q̄ fuit qdam
hō litterat^o multoz vitioz fuus. q̄ cuz a
qdam p̄ore ammonit^o fuisset frequēter
vt seculo renūciaret et vitā suā emēdaret
et cū frequēter se hoc facere. p̄misisset et p̄

missum nō adimpleret. incepit subito gra
uiter ifirmari. **Q**ui cū misisset p̄ p̄ore et
venies ad eū admoneret eū vt p̄missum
adimpleret subito clamare cepit. **O** p̄at
ora p̄ me qz duov^o si veniūt ad deuoran/
dū me. **Q**ui oīonibz ei^o liberat^o nō cura
uit p̄missum adimplere. **E**t mox itez cla
mare cepit. ecce ignis occupat me ad de
uorandū. et itez petit orare p̄ se. **E**t ig
nis per oīoem euauit. et sic itez libera
tus ē. et p̄missum adhuc adimplere con
tempnit quasi desperando. ad dei iudi
cū raptus audiuit p̄ferre sententiaz cō/
tra se de malis suis. et a raptu itez subit
to rediens retulit corā oībus visa et audi
ta. et q̄ ab eo esset p̄cisa oīs spes salutis
Et addidit. **E**cce adsunt duo demōes
portātes vnam maximam sarraginē
vt frigar in ea in eternū. **E**t tūc clamare
cepit. **V**e. ve mihi: quia votū meū non
adimpleuit de dōz de salute aīe mee ni
hil curauit. **I**do sententia ire dei plata ē
p̄tra me. **Q**ui cū hec diceret vna gutta
d̄ sarragie cecidit sup manum ei^o q̄ vsqz
ad ossa oībz videntibz eū deuorauit. **E**t
ipe tūc ait. **N**unc credite. ecce me demo
nes ī sarraginē p̄iciunt. et hec dices: ex
pirauit infelicis. **Q**uinto q̄rit de vo
tis q̄ fiunt ī angustijs: an obligēt. **R**ñ/
deo fm **S**uil. mulieres ī partu vouētes
v̄l quicūqz alij ī angustia p̄stituti si ha
beant deliberataz intētōem obligādi se
obligati sūt. **S**ec^o ē subitōz īndeliberate
Sexto vidēdū ē q̄ possint voue
re: et qui non. **C**irca qd̄ queritur **E**t
pueri possint vouere **R**ñ deo scdm be/
atū **T**homas scda scde. q. 88. **P**ueri
ante annos pubertatis duplici rōne vo
uere non possunt. **P**rimo quia vt ī plu
ribus patiunt rōnis defectū. hoc tamē
contingit ī aliquibz accelerari. **S**cdō
quia sunt ī potestate parētum v̄l tuto
rū qui sunt eis loco parētum: et ido eoz
vota nō habēt effectum. **I**lle autē fili
us qui venit ad annos pubertatis est q̄
dē sue potestatis quantum ad ea q̄ p̄ri

precepto

nent ad suā psonā: puta q̄ p̄votū obli-
get se i religionē: v̄l q̄ matrimoniū tra-
hat. Et idem est de filia que est i domo
patris. **U**trū religiosus possit voue-
re: Respondeo s̄m beatum Thomam
vbi supra. Cum nullum tempus exce-
ptum sit in quo prelat⁹ non possit sub-
ditū circa aliquid occupare: ideo nulluz
votū religiosi firmū est sine p̄sensu prela-
ti. q̄z non est sue potestatis. **U**n̄ z sc̄dm
Raymūdū. Si vouerit non debet exe-
qui sine licentiā plati: ne forte sup̄ h̄ aliū
scandalizarent si eoz cōsuetudines volu-
erit excedere: v̄l ne detur occasio euagā-
di. Item querit̄ vtrum plar⁹ possit ab-
soluere religiosos a votis factis ante in-
gressum. Respondeo s̄m Thomam et
Ray. Ipa religio in ipso p̄mo ingressu
soluit huiusmodi vota. Addit tñ beatus
Thomas in quodlibeto q̄ cū obedien-
tia sit maximū vtorū p̄ om̄i voto suffici-
entissime recōpensat. Et q̄z ingrediens
religionē nihil ibi p̄t retinere p̄re volū-
tatis. nullū q̄votum p̄ria voluntate fa-
ctū retinere oportet. Sed statim illud
debet ostendere patri monasterij z se ei⁹
subijcere volūtati. **R** **S**eptimo
queritur vtrū alter coniugatorū possit se
obligare voto ingredi religioez sine alio
Respondeo si non interuenit copula car-
nalis: potest alter vouere z ingredi reli-
gionem inuito alio. Sed postq̄z int̄ue-
nit carnalis copula: tunc vnus sine p̄sen-
su alterius non p̄t. Itē querit̄ vtrū vxor
vouere possit. Respondeo q̄ non sine cō-
sensu viri: maxime in his votis q̄ sine scā-
daloviri p̄fici nō p̄nt. Tamen si vxores
emiserunt votū abstinentie peregrinatōis
v̄l cōtinentie: v̄l etiā d̄ mane surgendo:
vel q̄dcunq̄ aliud nō debet autoritate
sua contrauenire. sed viri p̄nt irritare ta-
lia vota etiamsi ante matrimoniū tra-
ctum emiserant talia vota. sc̄z ieiunādo:
peregrinando. mane surgēdo. z m̄lier re-
netur in hoc sequi viri z ei p̄sentire. **S**i
endū tñ q̄ vir sola illa vota reuocare p̄t:

que ip̄a implere non p̄t sine scādalo ip̄i-
us viri: sicut ieiunare: peregrinare: mane
surgere: z ire ad matutinas: et h̄mōi.
Alia vero vota non: vt si vouerit q̄ da-
ret aliquid de p̄rio vbi est consuetudo
q̄ mulier habet p̄t bona parafernalia v̄l
si vouerit ōoem aliquā z h̄mōi. Itē q̄
ritur vtrū in votis cōficiendis vel dimi-
tendis vxor z vir ad paria iudicent̄. Re-
spondeo s̄m Raymūdū. q̄ntū ad vo-
tum continentie s̄m oēs doctores vir et
mulier ad paria iudicant̄. In voto autē
abstinentie dicunt quidam q̄ cū vir sit ca-
put mulieris: p̄t tale votū facere inuita
vxore. Qd̄ tñ intelligendū est s̄m Hu-
gonem nisi per tale votū fieret p̄iudiciuz
vxori de debito reddendo qd̄ p̄ iura vi-
detur satis p̄babile. In voto autē pegri-
natōis dicendū q̄ neut̄ coniugum p̄t alio
inuito h̄ facē. Fallit tñ hoc in voto h̄ies
rosolymitano: quia in fauorē terre sc̄te z
fidei xp̄iane p̄ vir sine consensu vxorū fa-
cere hoc votū z implere. Vxor tamē vt
consentiat est attentī⁹ monenda. Inno-
centi⁹ dicit q̄ p̄ter votū vltimarum
neuter coniugū peregrinari p̄t sine p̄sen-
su alterius. imo si aliqui cōsenserit p̄t re-
uocare licet peccet. hec Innocenti⁹. Et
nota exemplū terribile de illis q̄ non p̄-
soluunt vota sua s̄ suscipiunt dispensatē
onem false z sine causa. Legit̄ q̄ in d̄o
cesi traictensi erat quidam rustic⁹ vsu-
rari⁹ qui tpe p̄dicatōis sancte crucez cru-
cem accepit: z postea crucem z votum re-
demit quinq̄ libris z circumuenit dolo
dispensatorem cum posset dedisse. xl. li-
bras. Iste sedebat quadam die in ca-
berna dicens alijs qui vota sua p̄solue-
runt. Vos stolidi transibitis mare sup̄
periculo vite vestre z expenditis sub am-
vestram: ego autē redemi quinq̄ libris
votum meum. Et cum domi maneam
similem mercedem vobis habeo. Et sic
iactabat se de dolo z fraude sua. Nocte
autē quadam cum iaceret cum vxore sua
audiuit in molendio suo quod erat doi-

De tertio

mut contiguū motū quasi molēris rote. Et dixit puero suo. **V**ade et vide quid sit in molendino: puer iuit: et rediit horrore percussus. **C**ui dices. **Q**uid est tibi? **E**t ille letantur horrore inuasit me in ostio molendine ut compelleret me redire. **E**t ille. **E**t si diabolus tibi sit: ego ibo et videbo. **I**ntra toga scapulis venit ad molendinum. **E**rat enim nudus: ostium aperuit et introspexit: et vidit duos equos nigeris: et virum nigrum stantem iuxta equos nigros: qui dicebat ad rusticum. **f**estiva: et ascende equum istum qui propter te adductus est. **I**lle expavit. **A**t ille. **Q**uid tardas. prope vestem tuam et veni. **E**rat enim vestis eius crux affixa. **I**lle desperavit ex virtute vocis diabolice reiecit vestem equum ascendit et vir ascendit alterum equum et statim deductus est ad diversa loca penarum ubi ille miser vidit propter mentem torqueri propter res iniustas quas possident et sibi hereditario iure reliquerunt. **I**nsuper et alios quam plurimos ibi vidit. quos cognovit. et vidit ibi quendam militem in sedem vacante furentem averso corpore ita ut dorsum haberet ad cornua vacce que huc illuc discurrebat: ac crebris ictibus dorsum militis cruciabat. **E**t cum quereretur rusticus: quare illam penam sustineret? **R**espondit vaccam istam rapui sine misericordia cuidam vidue: et ideo oportet me hanc penam sine misericordia ab ea tollerare. **O**stensa est ei ibi sedes ignea et dictum est ei: modo revertere ad domum tuam: et post tres dies reverteris ad locum istum et mercedem accipies in ista sede. **H**oc de manereductus semiuiuus et inuentus est in molendino ab ypoet familia. **E**t conuocatis cognatis et amicis suis dixit omnia que ei acciderant et que viderat quasi sub desperatione. **L**ocutus est sacerdos quem amonuit eum ad contritionem et confessionem. **R**espondit. **Q**uid prosunt verba ista: non possum contreri: superfluum video confiteri. et video quod in me dispositum sit: necessarium esse implere.

ri. **S**icque miser ille sine sacramento ecclesie defunctus est.

De tertio precepto

Memento ut diem sabbati sanctifices. **H**oc preceptum refertur ad spiritum sancti bonitatem sicut secundum ad filii veritatem: et primum ad patris potestatem. **D**ebet enim hominem perfectum de uoto die hac die totaliter deservire: quia si homo quiescat in orationibus vel etiam bonis operibus per totam septimanam neglexit recuperet in ista die. **A** **C**um ad eundem diem huius precepti querit quare sabbati dies fuerit translata in dominicam. **A**d quod dicendum quod hoc conuenit rationi. **P**rimo ob memoriam beneficij domine incarnationis. **Q**uia sicut die dominice mundus fuit creatus: sic eodem die fuit per mysterium incarnationis re-creatus. **E**t hoc beneficium dignissime in memoria iugiter est habendum. quia per hoc deus summam charitatem exhibuit. de cente apostolo. **P**ropter nimiam charitatem qua dilexit nos deus filium suum misit. **E**t maxima enim charitate processit quod ipsum eternum fieri nasci homo voluit: ut nos deificaret et ut hominem abiectum ineffabiliter exaltaret. et ut hominem medicum thesauro diuinitatis locupletaret. **U**nde **A**ugustinus. **s**uper canonicam primam **J**ohannis. **A**mauit te dominus et fecit se propter te homines. deus subiecit se et exaltauit te: inclinauit se et suscepit te. **E**xaltauit se maiestate: et impleuit te diuinitate. descendit usque ad te: ut tu descenderes usque ad eum. **S**ecundo propter memoriam beneficij resurrectionis que fuit domini ea die facta: et que est causa et exemplar nostre resurrectionis. **N**am illa die contulit nobis tria bona. **P**rimo: quia mortem nostram destruxit et eam in seipso occiso occidit. **N**am secundum **A**ugustinum **D**ignus erat ut quia diabolus christum innocentem peremerit potestatem perderet in eos quos sua